

ประชาคมอาเซียน: การรวมกลุ่มทางการเงินของภูมิภาค

ASEAN COMMUNITY: REGIONAL MONETARY INTEGRATION

ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์

อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

E-mail : channarong.c@bu.ac.th

บทคัดย่อ

สหภาพเศรษฐกิจหรือการรวมกลุ่มทางการเงิน คือ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศขั้นสูงที่อนุญาตให้การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต สินค้า บริการ และแรงงาน ได้อย่างเสรีภายในประเทศสมาชิก นอกจากนี้ยังรวมถึงการใช้นโยบายทางเศรษฐกิจ หรือสถาบันทางเศรษฐกิจร่วมกัน เช่น การกำหนดนโยบายการเงินชุดเดียวกัน การใช้ธนาคารกลางร่วมกัน หรือการใช้เงินตราสกุลร่วมกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรมระหว่างกันในประเทศสมาชิกการรวมกลุ่มทางการเงินนั้น มีเงื่อนไขที่จำเป็นต้องมีก่อนเข้าร่วมอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม เช่น การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตในอาณาเขตเงินตราเดียวกันได้อย่างเสรี มีการเปิดประเทศในระดับสูง หรือมีความคล้ายคลึงกันของอัตราเงินเฟ้อ ในปี พ.ศ. 2558 เมื่อรวมกลุ่มกันเป็นประชาคมอาเซียนแล้ว จะทำให้การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตสินค้า และบริการเป็นไปอย่างเสรี สอดคล้องกับทฤษฎีอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม ดังนั้นในอนาคตมีความเป็นไปได้ที่อาเซียนอาจจะรวมกลุ่มทางการเงินเป็น "สหภาพอาเซียน" เพื่อใช้นโยบายการเงินชุดเดียวกันหรือใช้เงินตราสกุลร่วมกันแต่คงไม่ใช่ในอนาคตอันใกล้

คำสำคัญ : การรวมกลุ่มทางการเงิน, อาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม, สหภาพอาเซียน

ABSTRACT

Economic union or monetary union is a major step in the integration of international economies which allows free flows of product factors, goods and service among the member countries. It involves the coordination of economic policies or economic institutions such as using the same monetary policy, a central bank and a common currency to facilitate transactions among member countries. The required precondition approach of monetary union before adopting an optimum currency area includes free production factor mobility, high level of country openness, or similarity of inflation rates. In 2015, ASEAN community integration will enable free mobility of product factors, goods and service in accordance with the Optimum Currency Areas Theory. Therefore, in the future it is feasible for ASEAN to achieve monetary integration to become "ASEAN Union" in order to share the same monetary policy or common currency. However, this will probably not occur in the near future.

KEYWORDS : Monetary integration, Optimum currency areas, ASEAN Union

บทนำ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (International Economic Integration) หมายถึง การที่รัฐบาลของประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไปตกลงนำระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศมาเชื่อมกันและมีกระบวนการยกเลิกข้อจำกัดหรือวิธีการเลือกปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศและวิธีการชำระเงินระหว่าง 2 ประเทศหรือหลายประเทศ เพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่มได้รับประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศอย่างเต็มที่ ในขณะที่ยังมีการกีดกันทางการค้ากับประเทศที่อยู่นอกกลุ่ม เช่น มาตรการทางภาษีอากรและไม่ใช่ภาษีอากร (Tariff and Non-Tariff Barriers) ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการค้าระหว่างกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่มและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ หรืออำนาจต่อรองทางด้านเศรษฐกิจในเวทีการค้าโลก ดังนั้นประเทศต่างๆ จึงมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงขึ้น เช่น การรวมกลุ่มเพื่อใช้เงินตราสกุลร่วมกัน

รูปแบบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจะมีรูปแบบของการรวมกลุ่มที่แตกต่างกันไปหลายลักษณะขึ้นอยู่กับประเทศสมาชิกภายในกลุ่มตกลงที่จะยกเลิกอุปสรรคและข้อกีดขวางทางการค้าระหว่างประเทศอย่างไรบ้าง เช่น ยกเว้นภาษีและข้อจำกัดทางการค้ากับประเทศในกลุ่ม อนุญาตให้มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้โดยเสรี การดำเนินนโยบายการเงินและนโยบายการคลังร่วมกัน การใช้สกุลเงินตราร่วมกันและการใช้นโยบายทางการเมืองร่วมกัน ดังนั้นรูปแบบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจึงขึ้นอยู่กับความลึกของการรวมกลุ่ม โดยทั่วไปแบ่งรูปแบบของการรวมกลุ่มออกเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 เขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA)

เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับต้น คือ ประเทศสมาชิกตกลงยกเลิกพิธีศุลกากร หรือมีการใช้พิธีศุลกากรกับประเทศสมาชิกในอัตราที่ต่ำกว่าประเทศที่อยู่นอกกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศสมาชิกในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจะพบการรวมกลุ่มในระดับเขตการค้าเสรี (FTA) เกิดขึ้นหลายประเทศ ได้แก่

- ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC)
- เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA)
- ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North America Free Trade Agreement: NAFTA)
- สมาคมการค้าเสรีแห่งละตินอเมริกา (Latin American Free Trade Association: LAFTA)

ระดับที่ 2 สหภาพศุลกากร (Customs Union)

เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่พัฒนาต่อจากเขตการค้าเสรี (FTA) คือ ประเทศสมาชิกจะตกลงยกเลิกอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกันในการค้าภายในกลุ่มประเทศสมาชิก แต่จะมีการพัฒนาความร่วมมือกันมากขึ้น โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกร่วมกันกำหนดอัตราภาษีศุลกากรในอัตราเดียวกันสำหรับสินค้านำเข้าจากประเทศที่อยู่นอกกลุ่ม โดยกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดขึ้นกับประเทศสมาชิกที่อยู่ในกลุ่ม และสมาชิกภายในกลุ่มจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลง

ระดับที่ 3 ตลาดร่วม (Common Market)

เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้ามากกว่าสหภาพศุลกากร คือ ประเทศสมาชิกตกลงยกเลิกอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกันและกำหนดอัตราภาษีศุลกากรในอัตราเดียวกันสำหรับสินค้านำเข้าจากประเทศที่อยู่นอกกลุ่มแล้วยังมีข้อกำหนดเพิ่มเติมโดยอนุญาตให้มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศภายในกลุ่มได้อย่างเสรี เช่น การเคลื่อนย้ายแรงงานหรือเงินทุนได้อย่างเสรีภายในกลุ่มสมาชิกจนกลายเป็นตลาดร่วมหรือตลาดเดียว ได้แก่

- ตลาดร่วมยุโรป (European Common Market) ปัจจุบันได้พัฒนาระดับเป็นสหภาพเศรษฐกิจ
- ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) มีข้อตกลงจะพัฒนาการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นตลาดร่วมในปี พ.ศ. 2558

ระดับที่ 4 สหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union)

เป็นรูปแบบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจขั้นสูงที่พัฒนาต่อมาจากกลุ่มในลักษณะตลาดร่วม คือ มีการยกเลิกอัตราภาษีศุลกากรระหว่างประเทศสมาชิก มีการอนุญาตให้เคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต คือ วัตถุดิบ แรงงาน เงินทุน

และผู้ประกอบการได้โดยเสรีแล้ว การรวมกลุ่มในระดับสหภาพเศรษฐกิจยังครอบคลุมถึงการใช้นโยบายทางเศรษฐกิจหรือสถาบันทางเศรษฐกิจร่วมกัน เช่น การใช้นโยบายการเงินและนโยบายการคลังร่วมกัน การใช้นโยบายการเงิน และนโยบายการคลังชุดเดียวกัน การใช้อำนาจกลางร่วมกัน ได้แก่

- สหภาพยุโรป (European Union: EU)

ระดับที่ 5 สหภาพการเมือง (Political Union)

หรือสหภาพเหนือชาติ (Supernational Union)

เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจขั้นสูงสุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวมเป็นชาติเดียวกัน รัฐบาลของแต่ละประเทศจะไม่สามารถกำหนดนโยบายของตนเองได้ ในขณะที่สหภาพการเมืองจะเป็นผู้กำหนดนโยบายให้ประเทศสมาชิกดำเนินการ

สำหรับอาเซียน (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) นั้น ในปี พ.ศ. 2558 จะรวมกันเป็นประชาคมอาเซียน (AC) โดยมีประชากรรวมกันประมาณ 600 ล้านคน หรือเป็นร้อยละ 9 ของประชากรโลก และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) คิดเป็นร้อยละ 2 ของ GDP โลก ประชาคมอาเซียน (AC) คือการรวมกลุ่มในระดับที่ 3 เป็นตลาดร่วม (Common Market) ประกอบด้วยความร่วมมือ 3 ด้านได้แก่ 1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคง (ASEAN Political-Security Community: APSC) 2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และ 3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) โดยเฉพาะเป้าหมายด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) คือรวมตัวกันเป็นตลาดเดียว (Single Market) สามารถเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต สินค้า บริการ และแรงงานได้อย่างเสรีภายในประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN, 2008) ซึ่งจะมีผลทำให้มูลค่าการค้าระหว่างกันภายในอาเซียนสูงขึ้น และอาจจะพัฒนาต่อไปเป็นการรวมกลุ่มในระดับที่ 4 คือสหภาพอาเซียน (ASEAN Union: AU) คือการกำหนดนโยบายการเงินชุดเดียวกัน การใช้นโยบายการเงินร่วมกัน หรือบางครั้งก็เรียกว่า "การรวมกลุ่มทางการเงิน" (Monetary Union) ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกต่อการค้าขายระหว่างกันภายในกลุ่มอาเซียน และจะยิ่งทำให้มูลค่าการค้าภายในกลุ่มเพิ่มสูงขึ้นไปอีก นอกจากนี้อาเซียนยังมีการขยายความร่วมมือกับประเทศอื่นๆ อีก ได้แก่ 1) อาเซียน+3 ได้แก่ อาเซียน รวมกับประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน

และประเทศเกาหลีใต้ โดยมีประชากรรวมกันเป็นร้อยละ 31 ของประชากรโลก และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) คิดเป็นร้อยละ 18 ของ GDP โลก เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออก และยิ่งศึกษาถึงความเป็นไปได้ที่จะจัดตั้งเขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออก หรือเรียกว่า "ประชาคมเอเชียตะวันออก" (East Asian Community) เพื่อเป็นเครื่องมือขยายปริมาณการค้าการลงทุน รวมถึงการสร้างอำนาจการต่อรองและศักยภาพในการแข่งขันของภูมิภาคเอเชียตะวันออกในเวทีเศรษฐกิจโลก (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553) และ 2) อาเซียน+6 ได้แก่ อาเซียน รวมกับ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศอินเดีย ประเทศออสเตรเลีย และประเทศนิวซีแลนด์ โดยมีประชากรรวมกันเป็นร้อยละ 50 ของประชากรโลก และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) คิดเป็นร้อยละ 22 ของ GDP โลก โดยมีวัตถุประสงค์จัดตั้งความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับ 6 ประเทศ (Comprehensive Economic Partnership in East Asia: CEPEA) โดยเน้น 3 สาขาหลัก คือ 1) ด้านความร่วมมือ (Cooperation) 2) ด้านการอำนวยความสะดวก (Facilitation) และ 3) ด้านการเปิดเสรี (Liberalization) (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2552) อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มทางการเงินนั้นมิใช่เป็นเรื่องที่จะเกิดขึ้นได้โดยง่าย เนื่องจากแต่ละประเทศมีการใช้นโยบายการเงินที่แตกต่างกัน มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน มีความสามารถในการแข่งขันทางการค้าที่ต่างกัน เมื่อมีการรวมกลุ่มทางการเงินโดยใช้นโยบายการเงินร่วมกันแล้ว จะทำให้แต่ละประเทศที่รวมกลุ่มกันนั้นสูญเสียเครื่องมือทางการเงิน เช่น ไม่สามารถใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนเพื่อปรับความสมดุลของบัญชีเดินสะพัดได้ ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่อาจทำให้ประเทศบางประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจต่ำมีปัญหากลายเป็นวิกฤตเศรษฐกิจ และอาจจะลุกลามต่อไปยังประเทศอื่นๆ ในกลุ่มประชาคมอาเซียน เหมือนอย่างวิกฤตเศรษฐกิจสหภาพยุโรปที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน

แนวคิดการรวมกลุ่มทางการเงิน

การรวมกลุ่มทางการเงินอาศัยกรอบทฤษฎีอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม (Optimum Currency Area: OCA) ที่เสนอโดย R. A. Mundell (1961) R. I. McKinnon (1963) และ P. Kenen (1969) คืออาณาเขตที่เหมาะสมต่อการใช้

เงินตราสกุลร่วมกันหรือดึงค่าเงินไว้ด้วยกัน โดยกำหนดเกี่ยวกับเงื่อนไขที่จำเป็นต้องมีก่อนเข้าร่วมอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม (Precondition Approach) คือ

- มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตในอาณาเขตเงินตราเดียวกันได้อย่างเสรี
- มีการเปิดประเทศในระดับสูง
- มีความหลากหลายของสินค้าในระดับสูง
- มีความคล้ายคลึงกันของอัตราเงินเฟ้อ

นอกจากนี้ในระยะต่อมานักเศรษฐศาสตร์หลายท่าน เช่น

A. Alesina, Barro & Tenreyro (2002) และ J. Horvath (2003) มีการศึกษาเพิ่มเติมและสนับสนุนทฤษฎีอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม (OCA) ทั้งนี้จะสรุปเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันดังนี้

1. ระดับการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต (Degree of Factor Mobility)

ประเทศที่อยู่ในอาณาเขตเงินตราเดียวกันได้จะต้องมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตในระดับสูง หรือการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตเป็นไปอย่างเสรีในกลุ่มประเทศที่จะใช้เงินตราร่วมกัน (Mundell, 1961 และ Horvath, 2003) เช่น การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี ทั้งนี้เพื่อช่วยแก้ปัญหาอุปสงค์ในสินค้าที่ไม่เท่ากันของแต่ละประเทศ กล่าวคือเมื่อประเทศใดประเทศหนึ่งเกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์ในสินค้าที่ประเทศเคยผลิตไปสู่สินค้าที่ประเทศสมาชิกอีกประเทศผลิต ภายใต้กฎของ OCA ประเทศที่เกิดปัญหาจะสามารถต่อสู้กับระบบเศรษฐกิจที่มีการจ้างงานลดลงได้เมื่อการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตมีระดับสูงหรือเป็นไปอย่างเสรีโดยไม่ต้องอาศัยการปรับตัวของอัตราแลกเปลี่ยน

2. ระดับการเปิดประเทศ (Degree of Openness)

ระดับการเปิดประเทศโดยพิจารณาจากอัตราส่วนของสินค้าที่ค้าขายกันระหว่างประเทศ (Tradable Goods) ต่อสินค้าที่ไม่สามารถค้าขายระหว่างประเทศ (Non-tradable Goods) โดยประเทศใดประเทศหนึ่งเมื่อมีสัดส่วนของสินค้าที่ค้าขายระหว่างประเทศได้อยู่ในระดับสูง แสดงว่าประเทศนั้นมีระดับการเปิดประเทศสูง (McKinnon, 1963 และ Horvath, 2003) การใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบยืดหยุ่นเพื่อปรับการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจะทำให้ระดับราคาสินค้าภายใน ประเทศ เกิดความผันผวนอย่างมาก ประเทศเหล่านี้จึงควรใช้สกุลเงินตราร่วมกันจะได้รับประโยชน์อย่างมาก

และทำให้ระดับราคาภายในประเทศมีเสถียรภาพด้วย

นอกจากนี้ McKinnon ยังกล่าวถึงขนาดของประเทศว่าประเทศที่มีขนาดของเศรษฐกิจภายในประเทศใหญ่ หมายถึง สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศเทียบกับขนาดของประเทศอยู่ในระดับต่ำ นั่นคือความสำคัญและอิทธิพลของภาคการค้าระหว่างประเทศมีไม่มาก ดังนั้นความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนจะมีผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไม่มาก จึงกล่าวได้ว่าประเทศที่เศรษฐกิจภายในมีขนาดเล็กและมีระดับการเปิดประเทศสูงมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเข้าร่วมอาณาเขตเงินตราเดียวกัน

3. ระดับความหลากหลายของสินค้า (Degree of Product Diversification)

ประเทศที่มีความหลากหลายของสินค้าในระดับสูง มีความเหมาะสมที่จะเข้าร่วมอาณาเขตเงินตราเดียวกันมากกว่าประเทศที่มีความหลากหลายของสินค้าในระดับต่ำ (Kenen, 1969 และ Horvath, 2003) เนื่องจากเมื่อประเทศประสบปัญหาการลดลงของอุปสงค์สำหรับสินค้าส่งออก หากประเทศมีความหลากหลายของสินค้าสูงจะทำให้การว่างงานไม่เพิ่มขึ้นอย่างรุนแรงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีการผลิตสินค้าที่มีความหลากหลายน้อยกว่า เพราะสามารถส่งออกสินค้าชนิดอื่นทดแทนได้โดยไม่ต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเพื่อปรับดุลยภาพของดุลบัญชีเดินสะพัด

4. ความคล้ายคลึงกันของอัตราเงินเฟ้อ (Similarity in Rate of Inflation)

จากทฤษฎีค่าเสมอภาคของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity Theory) โดยนักเศรษฐศาสตร์ชาวสวีเดนชื่อ Gustav Cassel กล่าวว่า "ดุลยภาพของอัตราแลกเปลี่ยนจะเท่ากับอัตราส่วนของระดับราคาสินค้าของ 2 ประเทศ" อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจึงสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจซื้อโดยเปรียบเทียบของเงินสองสกุลนั้น เมื่อดุลบัญชีเดินสะพัดไม่สมดุล การเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้า และอัตราแลกเปลี่ยนจะเป็นกลไกในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ภาวะสมดุล ดังนั้นประเทศที่จะเข้าร่วมอาณาเขตเงินตราเดียวกันควรมีอัตราเงินเฟ้อใกล้เคียงกัน (Magnifico, 1973) เพราะถ้าประเทศที่เข้าร่วมสกุลเงินตราเดียวกันมีอัตราเงินเฟ้อที่แตกต่างกันมาก ประเทศที่มีอัตราเงินเฟ้อสูงจะมีความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลง จึงใช้นโยบายในการปรับอัตราแลกเปลี่ยนเพื่อปรับสมดุลของบัญชี

เดินสะพัด ในขณะที่ประเทศเข้าร่วมอาณาเขตสกุลเงินตราเดียวกันจะต้องกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ร่วมกันทำให้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเพื่อแก้ปัญหาระบบเศรษฐกิจของประเทศตนเพียงประเทศเดียวได้ ส่วน A. Alesina, Barro & Tenreyro (2002) ย้ำเพิ่มเติมว่าประเทศที่จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลร่วมกันจะต้องมีอัตราเงินเฟ้อต่ำด้วย

5. สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศ (Trade, Geography and Co-movements)

ประเทศที่จะเข้าร่วมการใช้เงินตราสกุลร่วมกันจะต้องมีอัตราส่วนของการค้าระหว่างประเทศต่อรายได้ประชาชาติ (trade-to-GDP ratio) สูง (Alesina, Barro & Tenreyro, 2002) โดยเฉพาะเป็นสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศที่เกิดจากการค้าขายกันเองภายในกลุ่มประเทศที่จะเข้าร่วมการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน จะทำให้เกิดประโยชน์ในแง่การค้าขายระหว่างประเทศของประเทศสมาชิกภายในกลุ่มทำให้มีต้นทุนในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศต่ำลง เป็นการอำนวยความสะดวกในการซื้อขายแลกเปลี่ยนไปมาระหว่างประเทศ และจะทำให้ประเทศสมาชิกที่รวมกลุ่มกันมีมูลค่าการค้าขายระหว่างประเทศภายในกลุ่มเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ประเทศที่จะเข้าร่วมการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ควรจะมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อความสะดวกในด้านการค้าระหว่างประเทศ เช่นอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน

6. พันธะสัญญาทางการเมือง (Political Commitment)

นโยบายของรัฐบาลแต่ละประเทศเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากในความสำเร็จของการรวมกลุ่มทางการเงินเพื่อใช้เงินตราสกุลร่วมกัน (Alesina, Barro & Tenreyro, 2002) ถึงแม้ว่าข้อมูลทางเศรษฐกิจของประเทศภายในกลุ่มจะมีความสอดคล้องกันสูง เช่น ระดับการเคลื่อนย้ายแรงงาน อัตราเงินเฟ้อ และระดับการเปิดประเทศ แต่ถ้ารัฐบาลไม่ยึดมั่นในพันธะสัญญาที่ตกลงร่วมกันระหว่างประเทศภายในกลุ่ม โอกาสที่จะปรับเปลี่ยนมาใช้เงินตราสกุลร่วมกันก็เป็นไปได้ยาก นอกจากนี้รัฐบาลของแต่ละประเทศจะต้องสร้างทัศนคติและความเข้าใจแก่ประชาชนให้เห็นถึงประโยชน์ของการใช้เงินตราสกุลร่วมกันด้วย

ช่วงเวลาที่ผ่านมามีกรณีศึกษาเรื่องการรวมกลุ่มทางการเงินเพื่อใช้เงินตราสกุลร่วมกัน (Common Currency) ของภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกอยู่หลายงาน โดยส่วนใหญ่จะอ้างอิงทฤษฎี

อาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม (OCA) ของ R. A. Mundell (1961) R. I. McKinnon (1963) และ P. Kenen (1969) เช่น การศึกษาของ G. H. Y. Lee & Azali (2012) H. F. Hsu (2010) และ W. Sun & An (2008) ได้ศึกษาการรวมกลุ่มทางการเงินของภูมิภาคเอเชียตะวันออก (East Asia) พบว่า การรวมกลุ่มเฉพาะบางประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจไม่ใหญ่มากจะมีความเหมาะสมมากกว่า ส่วน R. Jean Louis, Brown & Balli (2011) ศึกษาในภูมิภาคอเมริกาเหนือ (North American) พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา (USA.) และแคนาดา (Canada) มีความเป็นไปได้ที่จะใช้สกุลเงินร่วมกัน นอกจากนี้แล้วยังมีงานวิจัยที่ศึกษาการใช้เงินตราสกุลร่วมกันในภูมิภาคอื่นๆ อีก เช่น C. A. Chuku (2012) S. K. Buigut & Valev (2005) O. I. Bacha (2008) และ M. Benbouziane & Benamar (2010) สรุปได้ดังตารางที่ 1

มูลค่าการค้าระหว่างประเทศภายในประเทศสมาชิกอาเซียน

มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของสมาชิกอาเซียนที่เริ่มก่อตั้งจำนวน 5 ประเทศ (ASEAN-5) ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย (Indonesia: ID) ประเทศมาเลเซีย (Malaysia: MY) ประเทศฟิลิปปินส์ (Philippines: PH) ประเทศสิงคโปร์ (Singapore: SG) และประเทศไทย (Thailand: TH) พบว่าหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชีย เมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ประเทศสมาชิกอาเซียนมีการค้าขายกันเองภายในกลุ่มมากขึ้น เช่น สัดส่วนการส่งออกและการนำเข้า ของประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซีย ขยายตัวโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 40 ดังตารางที่ 2 สัดส่วนการส่งออกและการนำเข้าของประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย ขยายตัวโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 40 ดังตารางที่ 3 สัดส่วนการส่งออกและการนำเข้าของประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซีย ขยายตัวโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 30 ดังตารางที่ 4 สัดส่วนการส่งออกและการนำเข้าของประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซีย ขยายตัวโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 10 ดังตารางที่ 5 และสัดส่วนการส่งออกและการนำเข้าของประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซีย ขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 10 ดังตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่าในช่วง 15 ปี ที่ผ่านมามีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศภายในสมาชิกอาเซียนมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 1 กรณีศึกษาอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม (OCA) ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก

ภูมิภาค	ชื่อผู้เขียน	ตัวแปร/ปี	วิธีการวิเคราะห์	ผลการศึกษา
East Asian	G. H. Y. Lee & Azali (2012)	real GDP and inflation (1960-2006)	Structural VAR Approach	การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของอุปทานมวลรวม (AS) มีความสัมพันธ์กันต่ำ การรวมกลุ่มเฉพาะบางประเทศในภูมิภาคจะเหมาะสมมากกว่า
	H. F. Hsu (2010)	global GDP, regional GDP and domestic GDP (1980Q1-2006Q4)	Multivariate Structural VAR Model	การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของตัวแปรทางเศรษฐกิจไม่สอดคล้องกัน แต่หลังจากปี 1990 มีความสอดคล้องกันสูงขึ้น
	W. Sun & An (2008)	real GDP, M2, CPI and nominal exchange rate (1960-2004)	Structural Vector Autoregressive Model	การเข้าสู่สกุลเงินร่วมกันกับเงินดอลลาร์สหรัฐ หรือเยน พบว่าตัวแปรทางเศรษฐกิจไม่สอดคล้องกัน การรวมกลุ่มในภูมิภาคเดียวกันจะเหมาะสมกว่า
North American	R. Jean Louis, Brown & Balli (2011)	nominal fund rate, output growth and inflation (1970Q1-2008Q4)	Vector Autoregression Model	มีความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มทางการเงินในประเทศ USA. และ Canada ส่วนการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของอุปทานมวลรวม (AS) และอุปสงค์มวลรวม (AD) ของประเทศ USA. และ Mexico ไม่สอดคล้องกัน
West Africa	C. A. Chuku (2012)	real world GDP, real domestic GDP, real exchange rate and domestic price level (1970-2010)	Multivariate Structural VAR Model	การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของอุปทานมวลรวม (AS) อุปสงค์มวลรวม (AD) และนโยบายการเงิน ในภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกมีความไม่สอดคล้องกันสูง
East Africa	S. K. Buigut & Valev (2005)	real output and price level (1970-2001)	Vector Autoregression Model	การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของอุปทานมวลรวม (AS) มีความสอดคล้องกัน และมีความเป็นไปได้ที่จะใช้สกุลเงินร่วมกันในอนาคต
Middle East and North Africa	O. I. Bacha (2008)	real GDP growth, inflation, money growth and interest rate (1970-2003)	Pearson pairwise correlation และ Vector Autoregression Model	ประเทศกลุ่ม GCC ยกเว้นประเทศ UAE มีความสอดคล้องกันของตัวแปรทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ตัวแปรทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่ม Agadir ไม่สัมพันธ์กัน
Gulf Cooperation Council	M. Benbouziane & Benamar (2010)	real GDP, CPI, oil price and real world GDP (1980-2007)	VAR Model และ Multivariate Threshold Autoregression Model	Saudi Arabia, Kuwait และ Qatar มีความสอดคล้องกันของตัวแปรทางเศรษฐกิจสูง ส่วนประเทศ UAE, Bahrain และ Qatar ไม่สอดคล้องกัน

ตารางที่ 2 มูลค่าการส่งออกและนำเข้าของประเทศไทยกับสมาชิกอาเซียน

ปี	ID		MA		PH		SG	
	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า
2540	1,377.10	884.06	2,482.90	3,019.17	698.13	548.40	6,405.89	3,146.97
2541	985.79	896.73	1,779.87	2,198.29	766.88	625.48	4,698.08	2,382.78
2542	969.98	1,106.66	2,123.99	2,511.96	928.07	817.43	5,073.19	2,979.75
2543	1,338.13	1,299.30	2,813.25	3,344.34	1,081.92	1,098.34	5,996.82	3,415.86
2544	1,365.72	1,364.14	2,721.61	3,077.67	1,155.93	1,128.67	5,287.44	2,853.56
2545	1,678.33	1,559.02	2,834.91	3,639.86	1,274.26	1,081.07	5,553.50	2,903.93
2546	2,273.51	1,770.53	3,886.57	4,540.20	1,622.22	1,351.91	5,872.97	3,269.56
2547	3,207.43	2,322.56	5,295.10	5,548.62	1,828.27	1,546.77	7,008.98	4,153.48
2548	3,952.70	3,130.13	5,780.74	8,091.85	2,041.79	1,881.22	7,640.98	5,374.85
2549	3,335.96	3,483.62	6,655.94	8,598.76	2,587.72	2,143.42	8,411.19	5,760.15
2550	4,818.82	4,025.38	7,820.14	8,702.04	3,011.77	2,160.87	9,610.28	6,342.39
2551	6,259.08	5,420.12	9,781.10	9,725.61	3,472.76	2,276.88	9,998.52	7,104.45
2552	4,654.25	3,831.64	7,640.22	8,642.46	3,013.47	1,797.71	7,552.26	5,760.60
2553	7,347.35	5,758.65	10,569.31	10,856.86	4,887.70	2,404.24	9,003.44	6,368.44
2554	9,971.48	7,402.65	12,265.46	12,351.87	4,590.41	2,707.90	11,300.86	7,803.17
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปี 2540 (รวม 15 ปี)	624.09%	737.35%	394.00%	309.11%	557.53%	393.78%	76.41%	147.96%
โดยเฉลี่ย	41.61%	49.16%	26.27%	20.61%	37.17%	26.25%	5.09%	9.86%

ที่มา : กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (2555)

ตารางที่ 3 มูลค่าการส่งออกและนำเข้าของประเทศอินโดนีเซียกับสมาชิกอาเซียน

ปี	MA		PH		SG		TH	
	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า
2540	1,357.23	864.81	794.05	127.01	5,467.85	3,410.85	848.44	866.67
2541	1,358.47	626.63	707.37	65.00	5,718.27	2,542.82	942.50	841.95
2542	1,335.94	605.64	694.69	55.49	4,930.51	2,525.94	812.70	933.39
2543	1,971.84	1,130.58	819.52	114.73	6,562.37	3,788.59	1,026.46	1,109.06
2544	1,778.62	1,005.46	814.78	93.85	5,363.83	3,147.05	1,063.62	986.04
2545	2,029.94	1,037.40	778.19	113.68	5,349.08	4,099.63	1,227.35	1,190.70
2546	2,363.85	1,138.18	944.72	182.60	5,399.65	4,155.12	1,392.63	1,701.66
2547	3,016.04	1,681.94	1,237.59	228.57	6,001.17	6,082.77	1,976.23	2,771.58
2548	3,431.30	2,148.52	1,419.12	322.23	7,836.58	9,470.71	2,246.45	3,446.95
2549	4,110.75	3,193.33	1,405.66	284.64	8,929.84	10,034.53	2,701.54	2,983.48
2550	5,096.06	6,411.92	1,853.68	359.85	10,501.61	9,839.79	3,054.27	4,287.06
2551	6,432.55	8,923.14	2,053.61	755.53	12,862.04	21,790.14	3,661.25	6,336.14
2552	6,811.82	5,688.43	2,405.86	544.03	10,262.66	15,550.39	3,233.81	4,612.92
2553	9,362.33	8,648.72	3,180.74	706.24	13,723.26	20,240.83	4,566.56	7,470.73
2554	10,995.84	10,404.86	3,699.02	852.36	18,443.89	25,964.66	5,896.68	10,405.11
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปี 2540 (รวม 15 ปี)	710.17%	1103.14%	365.84%	571.10%	237.32%	661.24%	595.00%	1100.58%
โดยเฉลี่ย	47.34%	73.54%	24.39%	38.07%	15.82%	44.08%	39.67%	73.37%

ที่มา : กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (2555)

ตารางที่ 4 มูลค่าการส่งออกและนำเข้าของประเทศมาเลเซียกับสมาชิกอาเซียน

ปี	ID		PH		SG		TH	
	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า
2540	1,224.86	1,464.08	1,148.17	908.10	15,869.05	10,434.14	2,869.38	3,092.50
2541	1,009.34	1,477.14	1,156.55	1,382.50	12,444.20	7,902.36	2,317.07	2,259.21
2542	1,231.26	1,756.64	1,297.07	1,634.98	13,974.20	9,165.49	2,757.96	2,467.40
2543	1,707.48	2,268.77	1,726.66	1,990.59	18,050.11	11,763.27	3,550.28	3,175.60
2544	1,563.11	2,241.38	1,287.50	1,839.27	14,912.89	9,292.74	3,359.95	2,926.57
2545	1,801.21	2,550.66	1,334.82	2,595.71	15,958.46	9,541.29	3,972.22	3,158.37
2546	2,129.14	2,939.01	1,436.67	3,114.59	16,522.62	9,811.26	4,615.31	3,828.78
2547	3,072.93	4,193.72	1,937.46	2,818.52	18,993.79	11,704.46	6,040.49	5,788.54
2548	3,322.32	4,375.26	1,974.18	3,219.46	22,009.59	13,424.51	7,584.64	6,044.84
2549	4,074.01	4,951.79	2,173.39	2,900.93	24,743.87	15,329.28	8,501.77	7,167.32
2550	5,171.29	6,233.28	2,548.42	2,849.87	25,771.51	16,869.81	8,729.70	7,862.71
2551	6,243.07	7,269.47	2,931.67	2,110.26	29,416.16	17,292.61	9,571.25	8,802.42
2552	4,907.24	6,559.30	1,980.74	1,142.72	21,934.20	14,074.37	8,491.41	7,491.91
2553	5,615.78	9,151.25	3,105.98	3,542.85	26,544.19	18,761.17	10,587.16	10,262.65
2554	6,812.28	11,486.42	3,580.77	1,565.63	28,841.03	24,120.48	11,710.88	11,286.22
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปี 2540 (รวม 15 ปี)	456.17%	684.55%	211.87%	72.41%	81.74%	131.17%	308.13%	264.95%
โดยเฉลี่ย	30.41%	45.64%	14.12%	4.83%	5.45%	8.74%	20.54%	17.66%

ที่มา : กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (2555)

ตารางที่ 5 มูลค่าการส่งออกและนำเข้าของประเทศฟิลิปปินส์กับสมาชิกอาเซียน

ปี	ID		MA		SG		TH	
	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า
2540	214.13	773.36	640.09	1,016.99	1,620.50	2,287.16	855.97	865.04
2541	111.19	592.04	1,141.61	924.13	1,832.25	1,740.40	634.37	793.80
2542	123.40	704.85	1,479.28	978.65	2,466.72	1,741.97	841.71	821.71
2543	183.43	693.06	1,377.36	1,307.03	3,124.22	2,324.64	1,206.47	878.74
2544	132.58	759.83	1,111.65	1,080.00	2,307.51	2,072.88	1,357.96	924.61
2545	204.70	764.80	1,652.61	1,293.17	2,471.74	2,311.05	1,083.44	1,052.13
2546	295.58	829.02	2,462.57	1,358.99	2,431.06	2,541.94	1,233.95	1,360.61
2547	375.72	939.31	2,069.84	1,981.18	2,630.50	3,420.97	1,063.68	1,572.49
2548	476.31	1,002.78	2,457.15	1,779.22	2,705.92	3,727.43	1,168.61	1,582.73
2549	363.88	990.41	2,615.53	2,100.04	3,448.88	4,355.99	1,324.60	2,088.86
2550	524.47	1,249.68	2,506.70	2,283.21	3,138.69	6,218.87	1,403.02	2,277.34
2551	602.71	1,602.25	1,957.62	2,583.22	2,606.66	6,217.85	1,509.02	2,997.62
2552	381.32	1,915.05	1,358.11	1,787.10	2,616.30	3,931.10	1,275.48	2,595.68
2553	449.21	2,235.14	1,396.49	2,438.05	7,331.22	5,184.33	1,784.16	3,866.18
2554	605.85	2,372.39	1,098.98	2,635.03	4,277.72	4,892.84	1,903.96	3,461.97
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปี 2540 (รวม 15 ปี)	182.94	206.76	71.69	159.10	163.98	113.93	122.43	300.21
โดยเฉลี่ย	12.20	13.78	4.78	10.61	10.93	7.60	8.16	20.01

ที่มา : กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (2555)

ตารางที่ 6 มูลค่าการส่งออกและนำเข้าของประเทศสิงคโปร์กับสมาชิกอาเซียน

ปี	ID		MA		PH		TH	
	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า
2540	-	-	21,878.52	19,955.37	2,949.26	1,983.01	5,786.03	6,813.82
2541	-	-	16,726.06	15,691.48	2,462.68	2,394.02	4,206.41	4,849.17
2542	-	-	18,994.31	17,292.34	2,831.15	2,936.39	5,040.82	5,246.40
2543	-	-	25,041.48	22,847.60	3,386.81	3,358.06	5,872.13	5,801.07
2544	-	-	21,122.02	20,094.07	3,085.26	2,555.34	5,304.37	5,159.49
2545	-	-	21,807.08	21,218.19	3,039.04	2,502.88	5,709.76	5,408.61
2546	15,776.76	8,330.44	22,793.17	21,549.30	3,235.92	2,827.08	6,156.46	5,514.38
2547	19,019.69	9,729.48	27,280.28	24,956.01	3,916.05	4,214.88	7,756.54	6,709.97
2548	22,109.10	10,451.86	30,404.96	27,347.16	4,185.25	4,649.80	9,431.27	7,517.75
2549	24,901.33	14,756.90	35,537.22	31,156.85	5,079.56	5,649.66	11,312.69	8,730.52
2550	29,466.77	14,657.30	38,626.28	34,419.18	6,130.49	5,810.90	12,390.32	8,497.14
2551	35,746.78	17,592.53	40,911.62	38,140.25	7,297.25	4,918.03	13,193.04	11,286.64
2552	26,120.76	14,257.78	30,971.48	28,554.18	5,065.99	5,143.75	10,093.61	8,223.13
2553	33,090.94	16,839.24	41,913.13	36,358.32	7,174.25	9,211.72	12,701.52	10,239.49
2554	42,831.92	19,299.77	50,019.01	39,131.47	6,772.24	6,200.86	14,100.23	11,388.62
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปี 2540 (รวม 15 ปี)	171.49	131.68	128.62	96.09	129.63	212.70	143.69	67.14
โดยเฉลี่ย	11.43	8.78	8.57	6.41	8.64	14.18	9.58	4.48

ที่มา : กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (2555)

หมายเหตุ : - ไม่มีข้อมูล

ความคล้ายคลึงกันของอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน

อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 5 ประเทศ (ASEAN-5) ในช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย (ASIAN Crisis) พบว่าในปี พ.ศ. 2540 ประเทศสมาชิก ASEAN-5 ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงมีจำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย (Indonesia: ID) ประเทศมาเลเซีย (Malaysia: MY) และประเทศไทย (Thailand: TH) ในขณะที่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา (Subprime Crisis) พบว่าในปี พ.ศ. 2552 ประเทศสมาชิก ASEAN-5 ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกามีจำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย (Malaysia: MY) ประเทศสิงคโปร์ (Singapore: SG) และประเทศไทย (Thailand: TH) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน

ปี	ID	MA	PH	SG	TH
2540	4.70	7.32	5.19	8.55	-1.37
2541	-13.13	-7.36	-0.58	-2.11	-10.51
2542	0.79	6.14	3.08	6.21	4.45
2543	4.92	8.86	4.41	9.07	4.75
2544	3.64	0.52	2.89	-1.22	2.17
2545	4.50	5.39	3.65	4.24	5.32
2546	4.78	5.79	4.97	4.60	7.14
2547	5.03	6.78	6.70	9.24	6.34
2548	5.69	5.33	4.78	7.38	4.60
2549	5.50	5.85	5.24	8.70	5.09
2550	6.35	6.48	6.62	8.77	5.04
2551	6.01	4.81	4.15	1.49	2.48
2552	4.58	-1.64	1.15	-0.98	-2.33
2553	6.20	7.19	7.63	14.76	7.81
2554	6.46	5.14	3.72	4.89	0.05
โดยเฉลี่ย	3.73	4.44	4.24	5.57	2.74

ที่มา : ธนาคารโลก (2555)

ความคล้ายคลึงกันของอัตราเงินเฟ้อของประเทศสมาชิกอาเซียน

อัตราเงินเฟ้อของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 5 ประเทศ (ASEAN-5) ในช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย (ASIAN Crisis) พบว่าในปี พ.ศ. 2541 ประเทศสมาชิก ASEAN-5 มีอัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นมาก จำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย (Indonesia: ID) ประเทศฟิลิปปินส์ (Philippines: PH) และประเทศไทย (Thailand: TH) ในขณะที่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา (Subprime Crisis) พบว่าในปี พ.ศ. 2552 ประเทศสมาชิก ASEAN-5 เข้าสู่ภาวะเงินฝืด จำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย (Malaysia: MY) ประเทศสิงคโปร์ (Singapore: SG) และประเทศไทย (Thailand: TH) ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 อัตราเงินเฟ้อของประเทศสมาชิกอาเซียน

ปี	ID	MA	PH	SG	TH
2540	6.23	2.66	5.59	2.00	5.63
2541	58.39	5.27	9.27	-0.27	7.99
2542	20.49	2.74	5.95	0.02	0.28
2543	3.72	1.53	3.95	1.36	1.59
2544	11.50	1.42	6.80	1.00	1.63
2545	11.88	1.81	3.00	-0.39	0.70
2546	6.59	0.99	3.45	0.51	1.80
2547	6.24	1.52	5.98	1.66	2.76
2548	10.45	2.96	7.63	0.43	4.54
2549	13.11	3.61	6.24	1.02	4.64
2550	6.41	2.03	2.83	2.10	2.28
2551	9.78	5.44	9.31	6.52	5.40
2552	4.81	0.58	3.23	0.60	-0.85
2553	5.13	1.71	3.88	2.80	3.31
2554	5.36	3.17	4.65	5.28	3.81
โดยเฉลี่ย	12.01	2.50	5.45	1.64	3.03

ที่มา : ธนาคารโลก (2555)

ความคล้ายคลึงกันของระดับการเปิดประเทศของ ประเทศสมาชิกอาเซียน

ระดับการเปิดประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 5 ประเทศ (ASEAN-5) พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยสามารถเรียงลำดับประเทศที่มีระดับการเปิดประเทศสูงที่สุด ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ (Singapore: SG) ประเทศมาเลเซีย (Malaysia: MY) ประเทศไทย (Thailand: TH) ประเทศฟิลิปปินส์ (Philippines: PH) และประเทศอินโดนีเซีย (Indonesia: ID) ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ระดับการเปิดประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน

ปี	ID	MA	PH	SG	TH
2540	78.80	193.54	114.44	355.57	98.89
2541	93.35	189.92	94.64	339.78	102.33
2542	59.37	200.42	97.00	346.63	107.45
2543	71.44	220.41	104.73	372.01	124.92
2544	70.41	202.89	98.88	359.12	116.39
2545	65.67	203.62	102.59	367.65	124.64
2546	65.20	201.84	101.14	393.68	125.28
2547	73.88	222.43	103.53	435.53	131.21
2548	81.87	229.29	102.83	453.94	133.58
2549	84.61	232.44	105.38	463.63	135.12
2550	86.54	229.08	103.03	462.91	136.63
2551	89.59	222.75	98.34	485.73	142.45
2552	75.34	200.81	89.48	443.02	121.38
2553	82.33	210.41	101.21	456.52	132.57
2554	88.58	211.52	106.38	445.84	146.35
โดยเฉลี่ย	77.88	211.42	101.54	412.10	125.28

ที่มา : ธนาคารโลก (2555) และการคำนวณ

บทสรุป

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาอาเซียนมีการค้าขายกันเองมากขึ้น ทั้งสัดส่วนการนำเข้าและการส่งออกภายในประเทศ สมาชิกอาเซียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อถึงปี พ.ศ. 2558 อาเซียนยังรวมกลุ่มกันเป็นประชาคมอาเซียน (AC) จะทำให้

การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต สินค้า บริการ และแรงงาน สามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีในประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งจะทำให้มูลค่าการค้าขายระหว่างกันภายในประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มขึ้นมาก และอาจจะพัฒนาการรวมกลุ่มต่อไปเป็นสหภาพอาเซียน (AU) คือ การใช้นโยบายการเงินชุดเดียวกัน และการใช้เงินตราสกุลร่วมกันเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกัน

อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มทางการเงินนั้น มีเงื่อนไขที่จำเป็นต้องมีก่อนเข้าร่วมอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม เช่น การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตในอาณาเขตเงินตราเดียวกันได้อย่างเสรี มีการเปิดประเทศในระดับสูง หรือมีความคล้ายคลึงกันของอัตราเงินเฟ้อ จากข้อมูลทางเศรษฐกิจในช่วง 15 ปี ที่ผ่านมาพบว่าอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และอัตราเงินเฟ้อของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 (ASEAN-5) มีความสอดคล้องกันเฉพาะในบางประเทศ ส่วนระดับการเปิดประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 (ASEAN-5) มีความแตกต่างกันอย่างมาก เมื่อมีการรวมกลุ่มกันเป็นประชาคมอาเซียน (AC) ในปี พ.ศ. 2558 แล้วจะทำให้สามารถเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต สินค้า และบริการได้อย่างเสรี ดังนั้นตัวแปรทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 (ASEAN-5) จะมีแนวโน้มที่มีความสัมพันธ์คล้ายคลึงกันมากขึ้น และในอนาคตอาเซียน-5 (ASEAN-5) อาจจะรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงขึ้นเป็นสหภาพอาเซียน (AU) เพื่อใช้เงินตราสกุลร่วมกัน ใช้นโยบายทางเศรษฐกิจร่วมกันก็มีความเป็นไปได้ แต่คงเป็นในอนาคตอีกยาวไกลเนื่องจากข้อมูลทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 ยังมีความสอดคล้องคล้ายคลึงกันในระดับปานกลาง

บรรณานุกรม

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2552. การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำความตกลงการค้าเสรี อาเซียน+6. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2555, <http://www.thaifita.com/thaifita/Home/รายงานการศึกษา/tabid/55/ctl/Details/mid/435/ItemID/5387/Default.aspx>.
- _____. 2553. กรอบความร่วมมืออาเซียน+3. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2555, <http://www.mfa.go.th/internet/information/21815.pdf>.

- Alesina, A., Barro, R. J., & Tenreyro, S. 2002. "Optimal currency areas." *National bureau of economic research*, 17.
- ASEAN. 2008. *ASEAN economic community blueprint*, Retrieved October 28, 2012, from <http://www.asean.org/>.
- Bacha, O. I. 2008. "A common currency area for ASEAN? Issues and feasibility." *Applied Economics*, 40, 515-529.
- _____. 2008. "A common currency area for MENA countries? A VAR analysis of viability." *International Journal of Emerging Markets*, 3(2), 197-215.
- Benbouziane, M., & Benamar, A. 2010. "Could GCC countries achieve an optimal currency area?" *Middle East Development Journal*, 2(02), 203-227.
- Buigut, S. K., & Valev, N. T. 2005. "Is the proposed East African monetary union an optimal currency area? A structural vector autoregression analysis." *World Development*, 33(12), 2119-2133.
- Chuku, C. A. 2012. "The proposed ECO: Should West Africa proceed with a common currency?." *Conference on Economic Development in Africa*, March 2012, Oxford University.
- Horvath, J. 2003. "Optimum currency area theory: A selective review." *Bank of Finland Institute for Economies in Transition*. Discussion paper, (15).
- Hsu, H. F. 2010. "Is a common currency area feasible for East Asia? A multivariate structural vector autoregression approach." *Asian Economic Journal*, 24(4), 391-411.
- Jean Louis, R., Brown, R., & Balli, F. 2011. "On the feasibility of monetary union: Does it make sense to look for shocks symmetry across countries when none of the countries constitutes an optimum currency area?." *Economic Modelling*, 28(6), 2701-2718.
- Kandil, E. K., & Mohamed, T. 2010. "Is the announced monetary union in GCC countries feasible?." Retrieved October 15, 2012, from <http://econpapers.repec.org/paper/ergwpaper/522.htm>
- Kenen, P. 1969. "The theory of optimum currency areas". *Monetary Problems in the International Economy*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lee, G. H. Y., & Azali, M. 2012. "Is East Asia an optimum currency area?." *Economic Modelling*, 29(2), 87-95.
- McKinnon, R. I. 1963. "Optimum currency areas." *American Economic Review*, 53,717-725.
- Mundell, R. A. 1961. "A theory of optimum currency areas." *American Economic Review*, 51,657-665.
- Sun, W., & An, L. 2008. "Asymmetric shocks and exchange rate regimes in East Asia." *International Research Journal of Finance and Economics*, 22, 38-48.

>> **ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์**

สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี พ.ศ. 2539 และ ปี พ.ศ. 2539 และปริญญาเศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี พ.ศ. 2532

ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาเศรษฐศาสตร์